

Archeologisch bureauonderzoek
Middenweg 69 te Limmen, gemeente
Castricum

HOLLANDIA reeks 298

COLOFON

Hollandia reeks nr.	298
Titel:	Archeologisch bureauonderzoek Middenweg 69 te Limmen, gemeente Castricum
Toponiem:	Middenweg 69
Gemeente:	Castricum
Onderzoeksmeldingsnummer Archis:	41187
Hoekcoördinaten:	- 108029/509735 - 108050/509736 - 108051/509722 - 108029/509720
Auteur:	M.Sonders MSc
In opdracht van:	Gerard Min architect bna
Contactpersoon opdrachtgever:	Gerard Min
Wetenschappelijke leiding:	P.M. Floore
Definitieve versie:	Juni 2010
Oplage:	6
ISSN:	1572-3151

© **HOLLANDIA** archeologen, Zaandijk 2010

HOLLANDIA archeologen

tuinstraat 27a

1544 rs zaandijk

☎ 075 - 622 49 57

✉ info@archeologen.com

Inhoudsopgave

---

1. Inleiding	4
2. Bureauonderzoek	5
2.1 Beleid	5
2.2 Doel en methoden van het onderzoek	7
2.3 Geologie en bekende archeologische en historische waarden	8
2.4 Verwachtingsmodel	18
3. Advies	19
4. Literatuur	20
 Bijlage 1: Kadastrale kaart	 22
Bijlage 2: Bouwplannen	23
Bijlage 3: Stappenplan Archeologie	29

1. Inleiding

In opdracht van Gerard Min architect bna te Limmen heeft Hollandia archeologen, Zaandijk, een bureauonderzoek uitgevoerd voor het perceel Middenweg 69 te Limmen, gemeente Castricum (afbeelding 1, bijlage 2).

Op de onderzoekslocatie, momenteel een braakliggend terrein, is de bouw van een nieuwbouwwoning gepland. De bodemverstoring zal gepaard gaan met de bouw van het huis en vormt hierdoor een bedreiging voor de eventuele archeologische waarde in de ondergrond. De nieuwe woning zal worden gefundeerd tot een diepte van circa 35 centimeter onder het huidige maaiveld en wordt niet onderkelderd. Doordat de bodem wordt geroerd heeft de opdrachtgever besloten een archeologisch bureauonderzoek te laten uitvoeren. Het perceel beslaat circa 225 vierkante meter.

Het archeologisch bureauonderzoek werd conform de eisen gesteld in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1 en ontwerpversie 3.2) uitgevoerd. De onderzoeksdocumentatie wordt bewaard in het provinciaal depot te Wormer.

Afbeelding 1. De ligging van het onderzoeksgebied op de topografische kaart (schaal 1:25000) en binnen Nederland.

2. Bureauonderzoek

2.1 Beleid

Cultuurhistorie

Het beleid van de gemeente Castricum en provincie Noord-Holland richt zich op het leesbaar houden en maken van cultuurhistorie. Uitgangspunt daarbij is dat cultuurhistorie geen belemmering hoeft te zijn, maar juist kan dienen als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen. Essentieel daarbij is dat de aanwezigheid van eventuele cultuurhistorische waarden in een vroegtijdig stadium bij de planvorming wordt betrokken.

Gedragslijn compensatie

De aantasting van cultuurhistorische waardevolle terreinen dient zoveel mogelijk voorkomen te worden. Bij (dreigend) verlies van deze waarden kan compensatie worden toegepast. Deze gedragslijn geldt voor een inventariserend en eventueel waarderend onderzoek waarna een zorgvuldige afweging mogelijk is. Castricum heeft geen compensatiegedragslijn, maar handhaaft de vigerende regelgeving van de rijksoverheid.

Monumentenbeleid

Monumenten en andere elementen van cultuurhistorisch belang dienen tot uitdrukking te komen in het bestemmingsplan. Ingrepen op het kadastrale perceel waarop een beschermd monument staat zijn vergunningplichtig. Het erfgoedbeleid richt zich op bescherming van archeologische, historisch-geografische en bouwkundige waarden. Er staat geen monument op het onderzoeksterrein en het onderzoeksgebied bevindt zich buiten de begrenzing van de historische kernen van Limmen en Disseldorp (monumentnummer 13943 en 13994).

Cultuurhistorische waardenkaart

De door de provincie Noord-Holland vervaardigde cultuurhistorische waardenkaart is vooral bedoeld als hulpmiddel bij de inrichting van de ruimte in Noord-Holland. De waardering van objecten en structuren op de kaart is verdeeld in drie categorieën: van waarde, van hoge waarde en van zeer hoge waarde. Omdat van veel archeologische resten de exacte locatie niet bekend is, is deze kaart voor wat betreft archeologie per definitie onvolledig. Het geeft uitsluitend een indicatie. Hiermee dient dan ook in de planvorming rekening te worden gehouden. Op de cultuurhistorische kaart valt het planlocatie niet binnen een gebied met historische of archeologische waarden. Aan de oostzijde van de Middenweg bevindt zich een terrein met historische waarde (licht groen) en het omliggende gebied heeft een hoge historische waarde (groen). Daarnaast is er ten oosten, zuiden en westen locaties met hoge archeologische waarde (blauw) aangegeven (afbeelding 2).

Archeologiebeleid provincie Noord-Holland

De provincie Noord-Holland streeft naar het behoud van het erfgoed in de bodem (in

situ). Ten einde het behoud van archeologische waarden zoveel mogelijk te waarborgen zal de provincie in zowel haar eigen plannen als in door de provincie te toetsen plannen het behoud als afwegingscriterium laten meewegen. Is behoud in situ niet mogelijk dan dient de informatie te worden veiliggesteld door middel van een wetenschappelijk verantwoord onderzoek (behoud ex situ). Archeologie is één van de provinciale speerpunten in het provinciaal ruimtelijk ordeningbeleid. Het in de wet op de ruimtelijke ordening voorgeschreven vooronderzoek naar aanwezige belangen door de gemeente dient ook archeologie te bevatten. Er dient vervolgens een expliciete afweging gemaakt te worden van de aanwezige belangen. Een belangrijk instrument is de gemeentelijke archeologische kaart en de provinciaal cultuurhistorische waardenkaart, waarbij voor elk van de drie cultuurhistorische disciplines (historische (steden)bouwkunde, historische geografie en archeologie) een kaartlaag is samengesteld. De provinciale kaart moet echter wat betreft archeologie als indicatief beschouwd worden, aangezien de meeste archeologische vindplaatsen (nog) onbekend zijn omdat ze onder het maaiveld verborgen liggen. Om te voorkomen dat waardevolle informatie verloren gaat, dienen deze overblijfselen in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming te worden gelokaliseerd en gewaardeerd door middel van een archeologisch vooronderzoek. Bij toetsing van bestemmingsplannen wordt nagegaan of bij de planvorming voldoende archeologisch vooronderzoek is verricht om tot een evenwichtige besluitvorming te komen. Terreinen van hoge en zeer hoge waarde dienen in bestemmingsplannen te worden aangegeven en beschermd te worden door middel van een aanlegvergunning.

Europa en archeologie

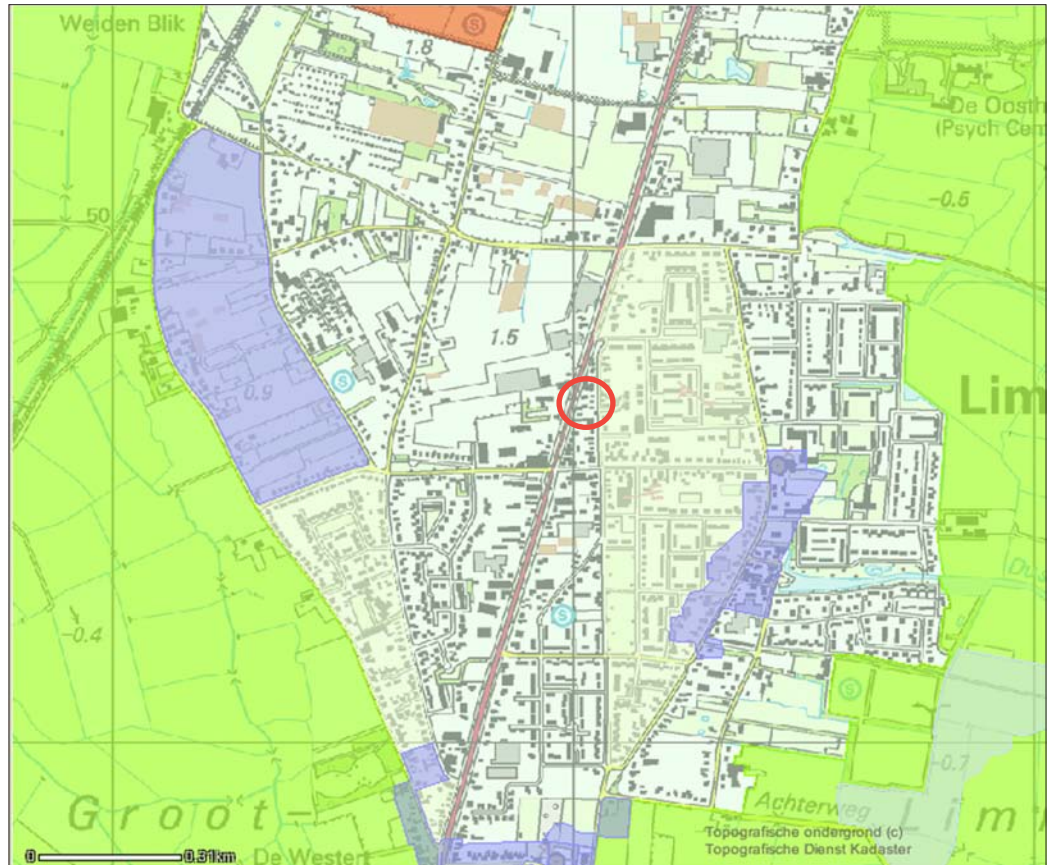
Het “Verdrag van Malta” (het Europese verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed) heeft als uitgangspunt: waar mogelijk het behoud van archeologische waarden. Bij de ontwikkeling van ruimtelijk beleid moet het archeologisch belang, of beter: het cultuurhistorisch belang, vanaf het begin meewegen in de besluitvorming. Het verdrag van Malta is in april 2006 vastgelegd in de monumentenwet. De provincie Noord-Holland implementeert de strekking van het verdrag van Malta door middel van de gedragslijn compensatie (zie boven).

Nota Belvédère

In 1999 werd de Nota Belvédère ondertekend door OC&W, VROM, LNV en V&W. Uitgangspunt van de nota is cultuurhistorische waarden (archeologische resten, historisch-geografische elementen en structuren en gebouwde monumenten) als volwaardig uitgangspunt te gebruiken in ruimtelijke ontwikkelingen. Het credo is dan ook: ‘Behoud door ontwikkeling’. Werken in Belvédère-trend betekent voortbouwen op het aanwezige erfgoed, zodat dit ook op langere termijn behouden blijft. Even belangrijk is dat volwaardige integratie van cultuurhistorie belangrijk bijdraagt aan de identiteit en daarmee ruimtelijke kwaliteit van een gebied. In Belvédèregebieden of -steden is sprake van gecombineerde cultuurhistorische waarden. De archeologie, historische (stede)bouwkunde en historische geografie scoren hier hoog. Het onderzoeksgebied bevindt zich niet in een Belvédèregebied.

UNESCO

In Nederland zijn een klein aantal cultuurhistorische locaties op de werelderfgoedlijst van Unesco geplaatst. Voor Noord-Holland zijn dit de Stelling van Amsterdam en de droogmakerij De Beemster. Binnen het plangebied staan geen locaties op de werelderfgoedlijst.

Afbeelding 2: Cultuurhistorische waardenkaart van Noord-Holland. Het plangebied is omcirkeld (www.chw.noord-holland.nl).

2.2 Doel en methoden van het bureauonderzoek

Een bureauonderzoek heeft als doel het aan de hand van bestaande bronnen verzamelen van informatie over bekende of te verwachten archeologische waarden binnen een bepaald gebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden. Afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden, de aard van de aanleiding tot het onderzoek en de vraagstelling, zullen aanvullende gegevens verzameld dienen te worden.

Door middel van een archeologisch bureauonderzoek kan in een vroegtijdig stadium van de planvorming rekening worden gehouden met de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden in de bodem. Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerd verwachtingsmodel, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek (zie ook in bijlage 3: Stappenplan Archeologie).

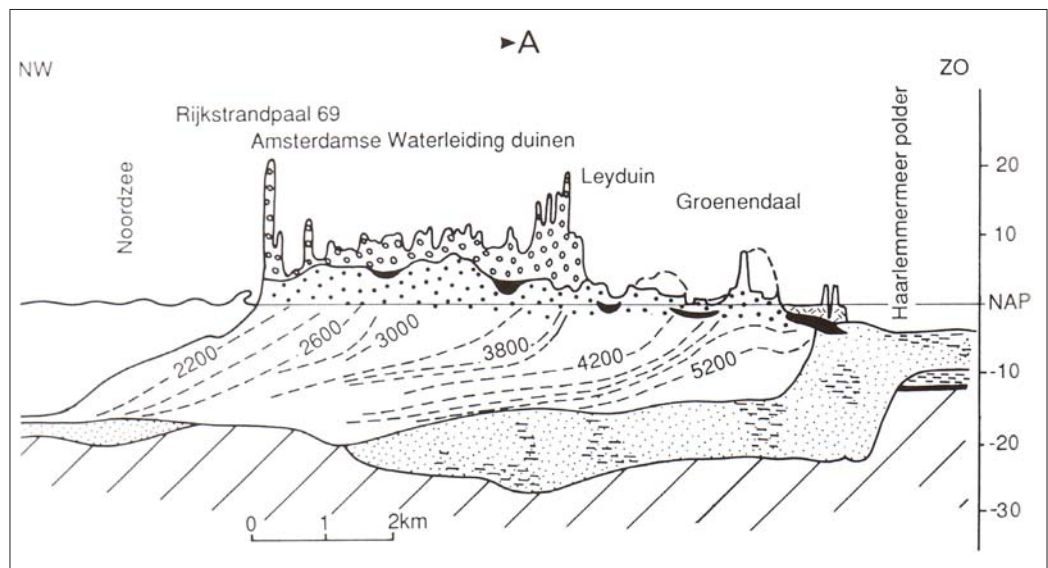
Bij het bureauonderzoek worden bronnen geraadpleegd die kennis verschaffen over de bodemopbouw van het betreffende gebied, voor zover deze van belang zijn voor het voorspellen van archeologische waarden. De geraadpleegde bronnen bestaan onder andere uit:

1. Kaartmateriaal, zoals bodemkundige, geomorfologische, geologische en historische kaartengegevens.
2. Gegevens over eerder verricht onderzoek en vondstmeldingen in het gebied uit de database van het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
3. Archeologische regiospecialisten.
4. Lokale contactpersonen van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland en/of andere amateur- en heemkundeverenigingen.

2.3 Geologie en bekende archeologische en historische waarden

Geologie

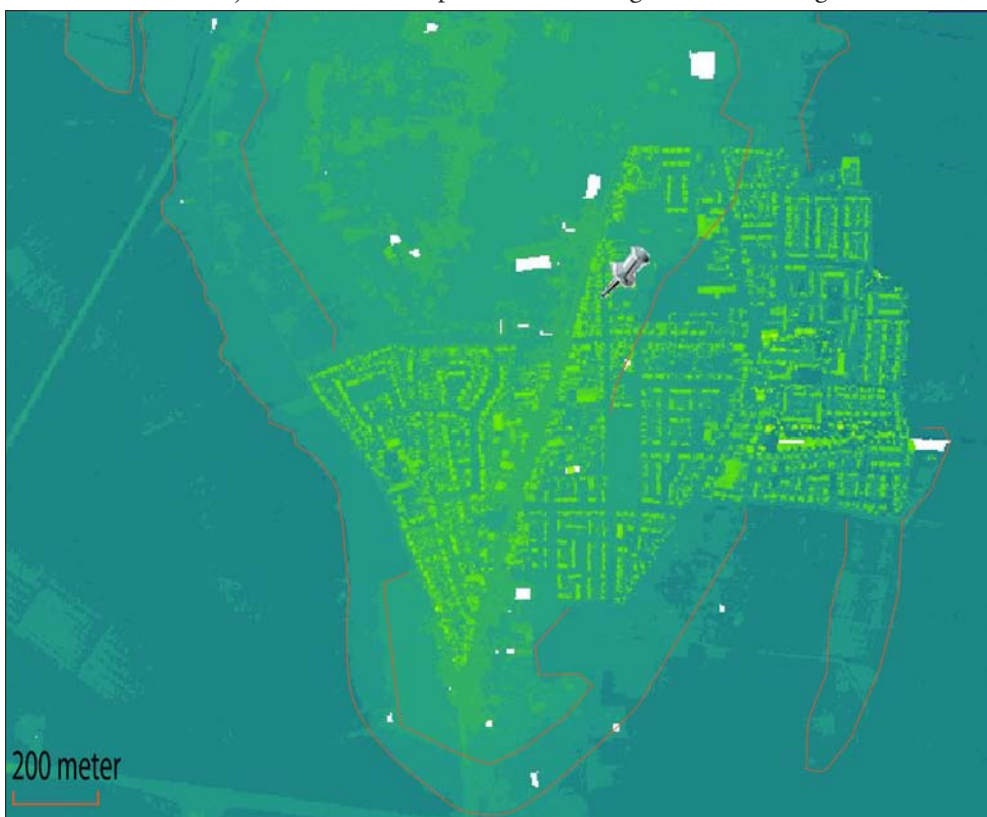
Het onderzoeksgebied ligt in het Oer-IJ estuarium binnen het strandwallengebied. In het westen bevinden zich jonge duinen en in het oosten bevinden zich veengebieden. Limmen is gelegen op een jongere strandwal die tussen 3000-1000 v. Chr. ten noorden van de Oer-IJ monding is opgeworpen. De strandwal is gevormd door toenemende activiteit van de zee, gedurende het Holoceen. Na circa 5000 BP (Before Present) nam de mate van zeespiegelstijging enigszins af waardoor de strandwallen zich zeeinwaarts konden uitbreiden (afbeelding 3).

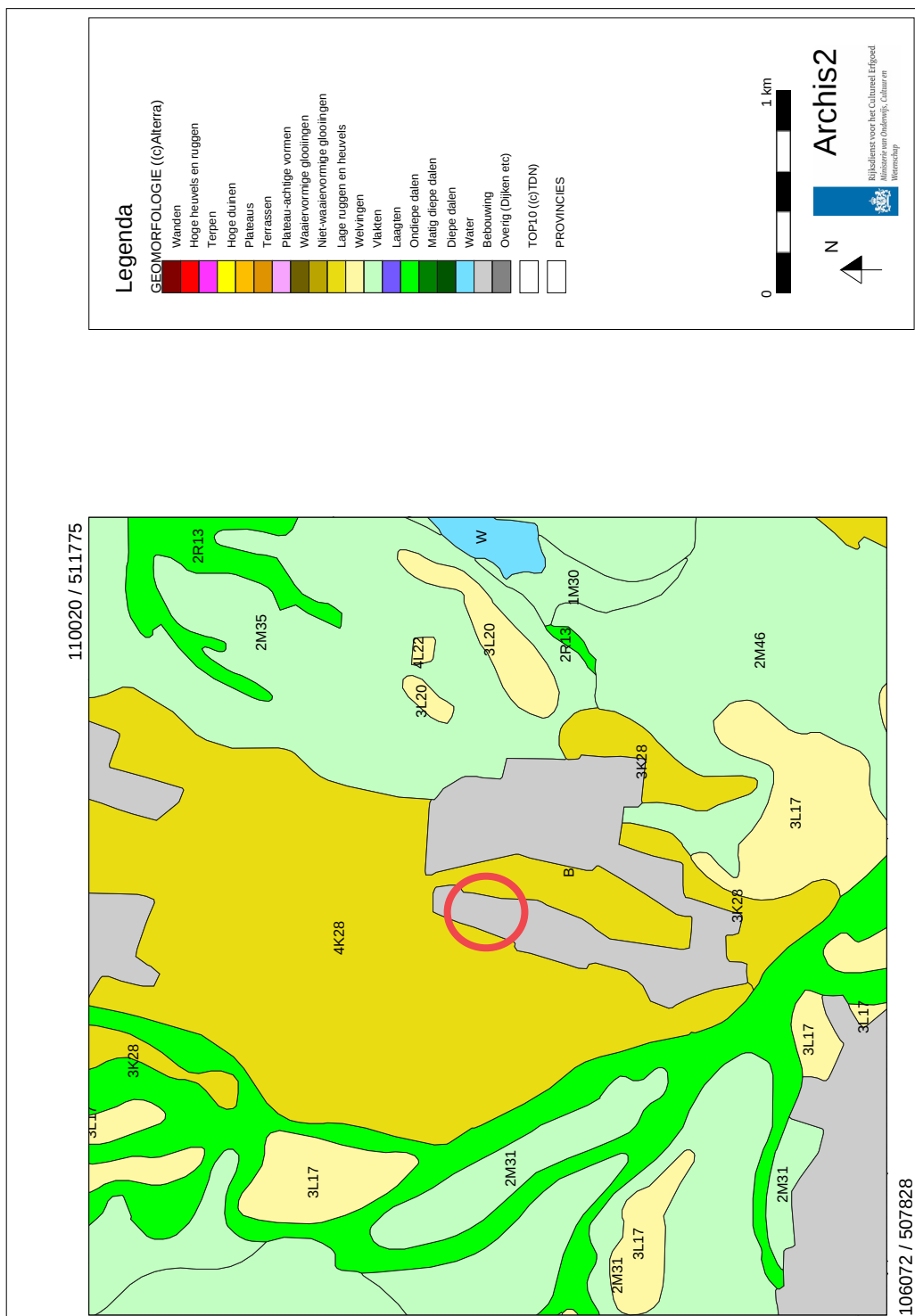
Afbeelding 3: Het landschapsprofiel ten zuiden van Haarlem als voorbeeld van een doorsnede door het duingebied (vergelijkbaar met de situatie in Limmen). Het profiel toont de vorming van de strandwallen in jaren before present (Rappol & Soonius (red), 1994, figuur 5.4).

Afzettingen van de kustduinen, strandwallen en strandvlakte behoren tot de Formatie van Naaldwijk. Alle veenlagen behoren tot de Formatie van Nieuwkoop. De overgang van strandvlakteafzettingen (laagpakket van Zandvoort) naar permanente droogte van het duinlandschap (laag van Schoorl) is door Vos (2006) geschat op 2750 voor Christus. Uit een archeologisch onderzoek te Limmen-De Krocht blijkt dat de oud duinpakketten, Formatie van Naaldwijk, laagpakket van Schoorl, van elkaar gescheiden zijn door een laag veen, zogenaamd Hollandveen uit de Formatie van Nieuwkoop. De latere duinvorming, eindigde zeker in de vroege middeleeuwen, maar mogelijk eerder (Vos, 2006). De strandwal loopt tussen Uitgeest en Alkmaar en het onderzoeksgebied bevindt zich midden op deze strandwal (afbeeldingen 4 en 5).

De strandwal is goed te zien op zowel de geomorfologische kaart als de actuele hoogtekaart. De contour van de hoogteverschillen is aangegeven met een rode lijn. Deze contourlijn is slechts indicatief en geeft uitsluitend aan dat de onderzoekslocatie zich op de strandwal bevindt. Op de hoogtekaart zijn in het lichtgroen nog hogere gebieden op de strandwal zichtbaar. Hier gaat het echter om bebouwd gebied en het hoogteverschil is veroorzaakt door de aanwezige bebouwing. De hoogtekaart is met name bruikbaar voor onbebouwd gebied, waar de hoogteverschillen niet verstoord worden door gebouwen. Om deze reden is het niet noodzakkelijk dat er dichterbij het onderzoeksgebied wordt ingezoomd.

Afbeelding 4: Actuele hoogtekaart van Limmen. Het onderzoeksgebied wordt aangegeven met de punaise (www.abn.nl).

Afbeelding 5: Geomorfologische kaart met het onderzoeksgebied (omcirkeld). Het onderzoeksgebied valt binnen bebouwd gebied (grijs). De strandwal is aangegeven met de code 4K28 (Bron: Archis 2).

Bekende archeologische en historische waarden

Kennemerland, waarbinnen Limmen zich bevindt, bestaat voornamelijk uit een strandwallengebied en de aansluitende veengebieden in het oosten. In Limmen ligt een strandwal, een zogenaamde ‘geestgrond’, aan de oppervlakte. Een geestgrond is een cultuurgrond die bestaat uit duinzand dat vermengd is met klei en/of veen dat van elders is aangevoerd. De geestgronden werden gebruikt voor lensvormige akkers terwijl de (nattere) veengronden dienden als weide voor het vee.

Strandwallen bestaan uit zand en zijn relatief hoog en droog, waardoor strandwallen een gunstige locatie voor akkerbouw en bewoning zijn. Vanaf de prehistorie (laat-neolithicum, ca. 2500 v. Chr.) werd dit gebied bewoond en kan voor de gehele strandwal worden aangenomen dat deze min of meer beschikbaar bleef voor bewoning. Uit de late-steentijd zijn weinig archeologische sporen of resten teruggevonden. Rond 1963 werd er bij het ploegen van een bollenveld ten oosten van de Zuideinderweg een stenen bijl gevonden (waarnemingsnummer 18819) die mogelijk uit het neolithicum dateert (Helderman 1972). In en rond Limmen zijn sporen van akkers aangetroffen die dateren uit de late ijzertijd en vroege Romeinse tijd. Van de 4^e tot en met de vroege 6^e eeuw zijn geen vondsten bekend uit Limmen. Ook zijn er geen vondsten uit deze periode teruggevonden in Alkmaar of Heiloo. Daarentegen zijn er wel sporen van bewoning aangetroffen uit die periode in andere steden binnen Kennemerland, zoals Castricum. Vanaf de late 6^e en vooral vanaf de 7^e eeuw raakt Kennemerland weer dichter bewoond. Archeologische sporen uit de Merovingische tijd en Karolische tijd zijn in verschillende onderzoeken aangetroffen. Voor een overzicht wordt verwezen naar de reeds voor de locatie en directe omgeving uitgevoerde onderzoeken (Deelen, 1962; van Raaij, 1992; van Raaij, 1993; Dijkstra, de Koning en Lange, 2006). Zo zijn er aan de Zuideinderweg sporen uit de Karolingische tijd (8^e-9^e eeuw) teruggevonden. Deze sporen bestonden uit huisplattegronden en een kerkje bij de Zuidkerkenlaan in Limmen (monumentnummer 1883, die er tot 1573 heeft bestaan (van Raaij, 1993).

In de late middeleeuwen verplaatste de bewoning zich van de geest naar nabijgelegen buurtschappen aan de rand van de wegen die om de geest heen liggen. Kenmerkend voor Kennemerland zijn de noord-zuid georiënteerde wegen die over de strandwal lopen. Deze inrichting is in de hedendaagse straatpatroon van Limmen terug te vinden. De Middenweg en de Dusseldorperweg begrenzen de geest in het oosten van Limmen. In het westen lag de geest Smithan, die behoorde tot een van de buurtschappen van Limmen.

Historisch kaartmateriaal

Op het vroegste historische kaartmateriaal, zoals de kaart van Noord-Holland die in 1575 door Joost Jansz. Beeldsnijder

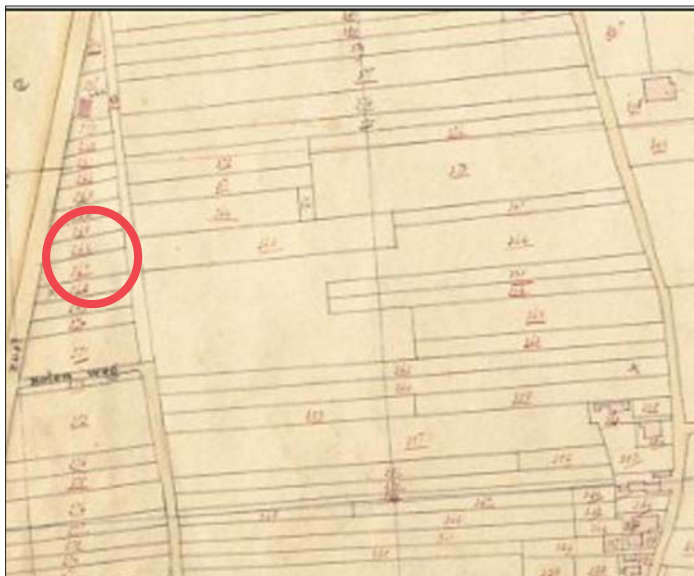

Afbeelding 6: Historische kaart van Joost Jansz Beeldsnijder uit 1575, schaal is onbekend (Beelddatabank Universiteit van Amsterdam).

vervaardigd werd, wordt Limmen slechts als dorp met een kerk aangegeven (afbeelding 6). Er is weinig detail zichtbaar dat enige informatie over de bebouwing op de onderzoekslocatie verschaft. Een kaart van het Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland door J. Dou uit 1680 is al een stuk fijnschaliger en betrouwbaarder uitgevoerd. De Dusseldorperweg en de Middenweg zijn duidelijk herkenbaar. Langs de Middenweg is geen bebouwing zichtbaar (afbeelding 7). Het kaartbeeld van J. Dou lijkt weinig te zijn veranderd ten opzichte van de gedetailleerde kadastrale kaarten die tussen 1811 en 1832 zijn samengesteld. Een minuutplan uit deze periode laat de percelen zien waarop de onderzoekslocatie zich bevindt (afbeelding 8). Beide percelen werden in gebruik genomen als bouwland.

Afbeelding 7: Het onderzoeksgebied (omcirkeld) op de kaart van het Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland, 1680 door J. Dou. Schaal is onbekend en het noorden is boven.

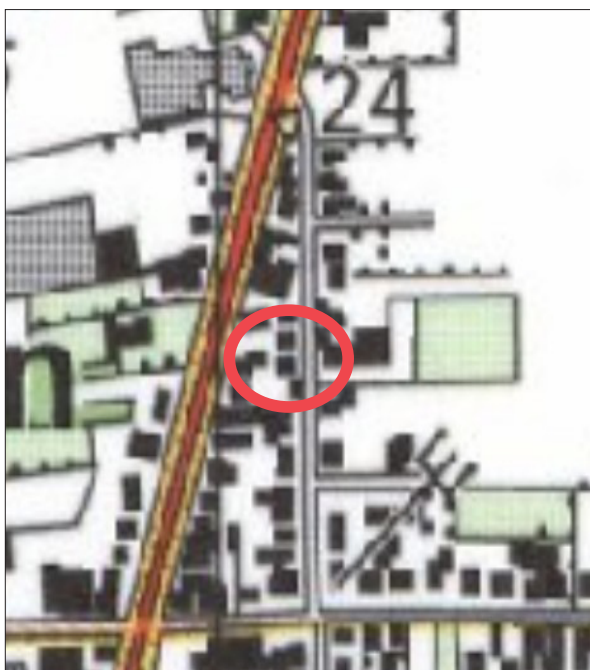

Afbeelding 8: Het onderzoeksgebied (omcirkeld) op een uitsnede van de kadastrale minuutplan uit 1811-1832. De afbeelding is niet geschaald en het noorden is boven (Bron: www.watwaswaar.nl).

Op de topografische kaart uit 1900 (Bonneblad kaartnummer 278) staat een huis langs de perceelgrens dat net buiten het onderzoeksperceel valt (afbeelding 9). Op een topografische kaart uit 1983 (kadaster kaartnummer 19c, schaal 1:25.000) lijkt er alleen langs de grenzen van het perceel bebouwing te staan, maar op de topografische kaart uit 1994 (kadaster, kaartnummer 19C) staat er bebouwing langs de gehele Middenweg (afbeelding 10). Heden ten dage is er geen bebouwing op het onderzoeksterrein aanwezig.

Afbeelding 9: Het onderzoeksgebied (omcirkeld) op een uitsnede van de topografische kaart uit 1900 (Bonneblad kaartnummer 278). Afbeelding is niet geschaald. Het noorden is boven (Bron: www.watwaswaar.nl).

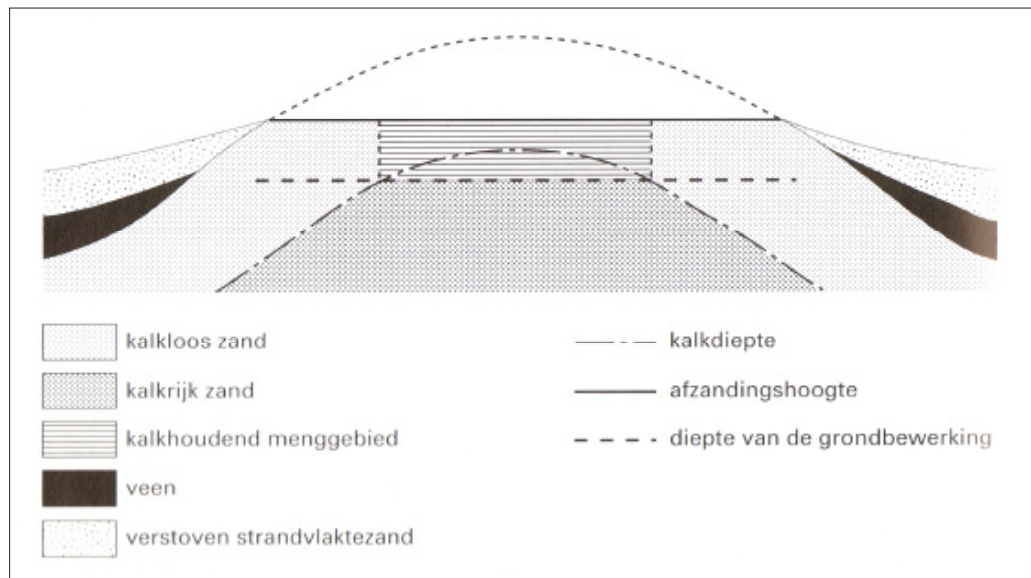

Afbeelding 10: Het onderzoeksgebied (omcirkeld) op een uitsnede van de topografische kaart uit 1994 (kadaster kaartnummer 19C). Afbeelding is niet geschaald. Het noorden is boven (Bron: www.watwaswaar.nl).

Om de bekende archeologische waarden van het gebied vast te stellen wordt gebruik gemaakt van het archeologisch informatiesysteem (ARCHIS) van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE). Alle onderzoeken, waarnemingen en monumenten worden centraal geregistreerd in ARCHIS. Men moet daarbij bedenken dat archeologisch onderzoek vooral plaatsvindt naar aanleiding van werkzaamheden waarbij de grond geroerd wordt. Het beeld dat uit ARCHIS naar voren komt is daardoor onvolledig.

Uit het ARCHIS-kaartbeeld blijkt dat de onderzoekslocatie zich in een gebied bevindt met een middelhoge trefkans op archeologische resten (afbeelding 12).

Door RAAP, archeologisch adviesbureau, Weesp, is in 2007 en 2010 ten westen en ten noorden van het onderzoeksgebied een groot areaal onderzocht (onderzoeksmelding 23571 en 38895). De veelheid aan vondstmeldingen en archeologische waarnemingen zijn met name het resultaat van karteringen die reeds eerder door RAAP zijn uitgevoerd (Ravesloot & Perk 1987). Het verspreidingspatroon van de waarnemingen laat goed zien dat de strandwal door erosie en vergraving is afgetopt: de waarnemingen concentreren zich verwegend op de flanken van de strandwal en in de laagte van de strandvlakte waar archeologische sporen nog redelijk ongestoord bewaard zijn gebleven (afbeelding 11 en 12).

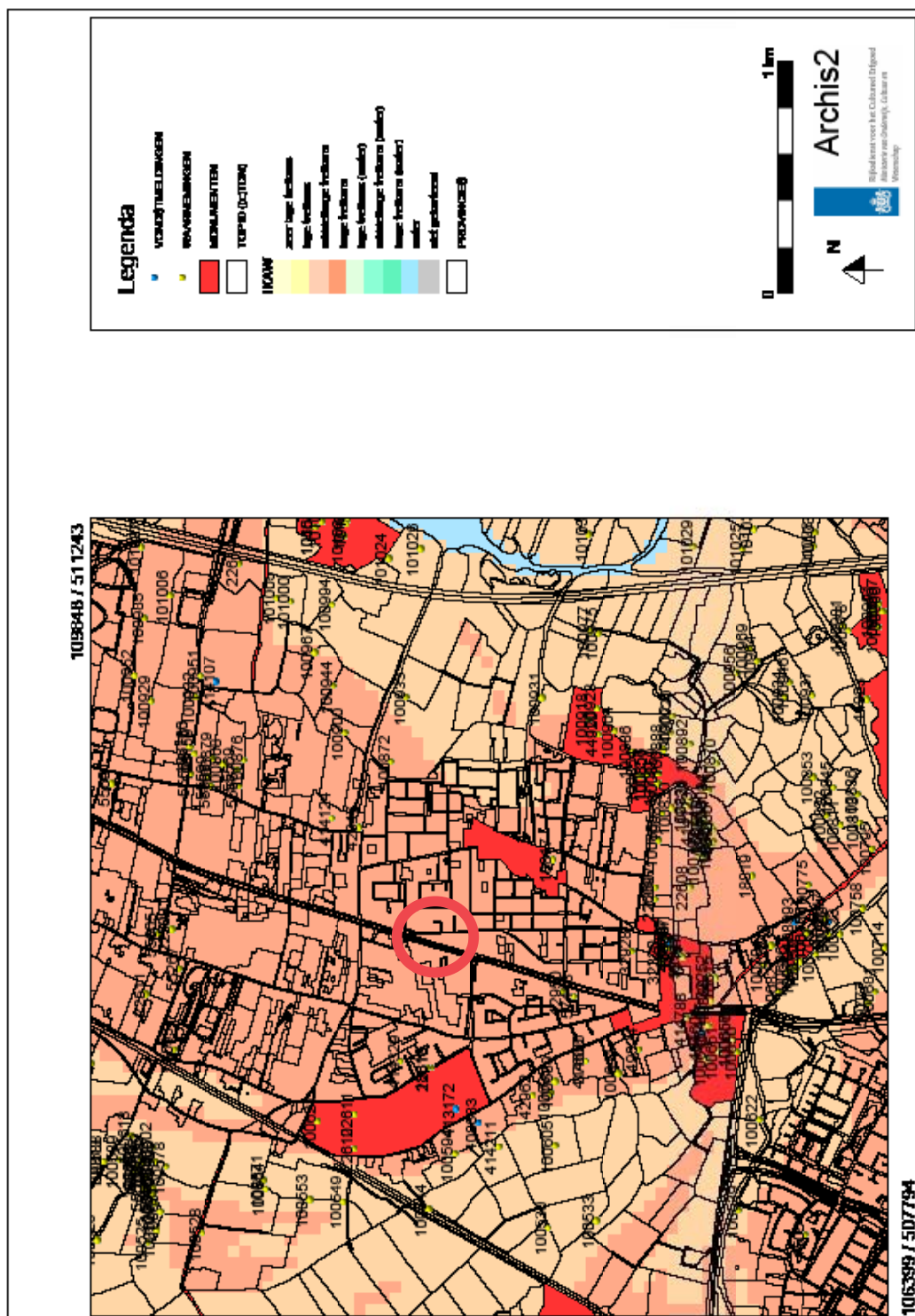

Afbeelding 11: Schematische doorsnede van een afgezande strandwal (Bron: Berendse 2000, figuur 14.3).

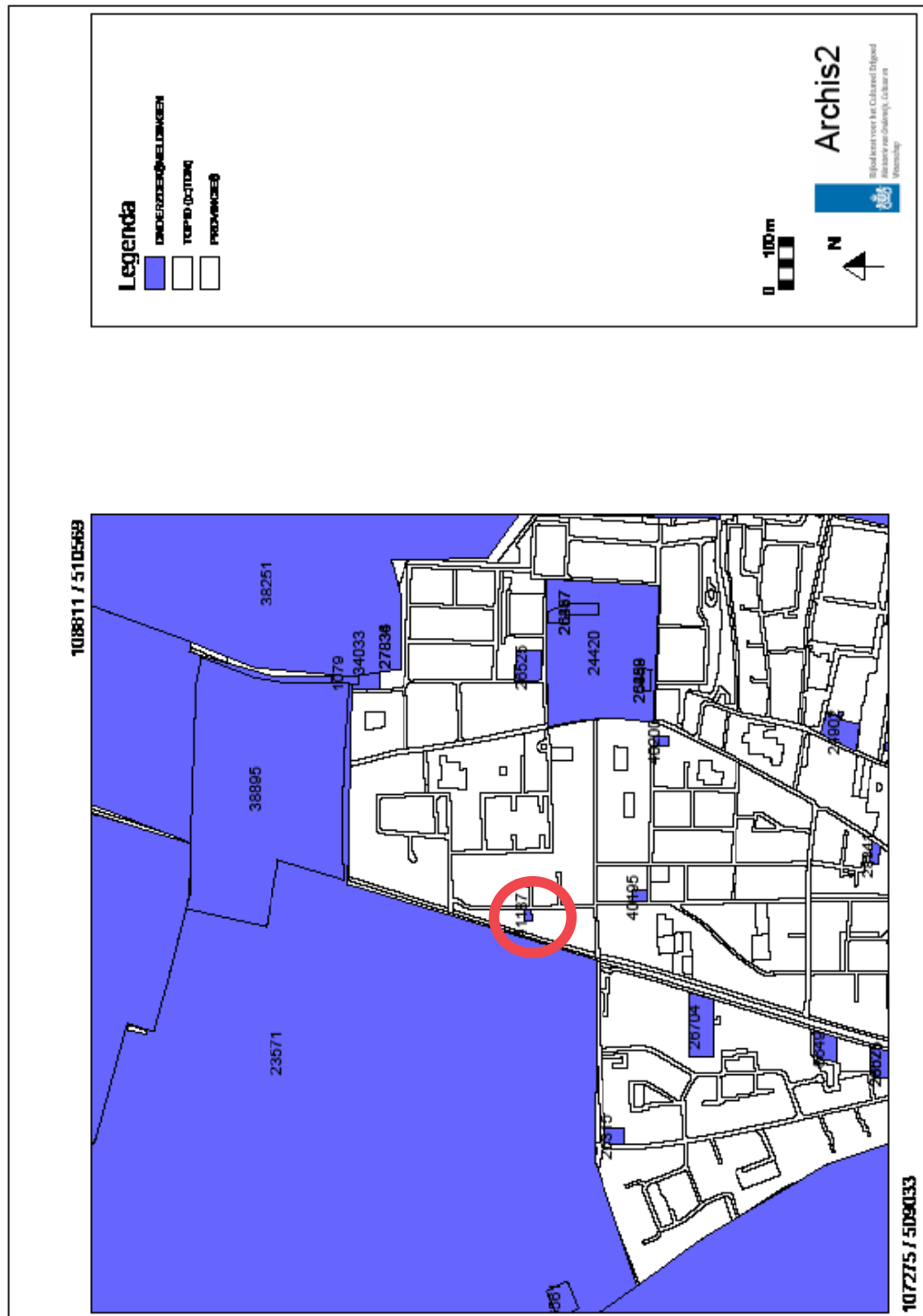
Een gebied ten westen van het plangebied is onderzocht door de AWN (archeologische werkgemeenschap Nederland) middels een veldverkenning. Dit terrein, met een omvang van circa 21000 m², is aangegeven als terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 9210), er worden sporen van bewoning verwacht vanaf de late ijzertijd tot de late middeleeuwen. Ten zuiden en oosten van het plangebied, ter hoogte van Dusseldorp en van Absalon, liggen historische kernen (monumentnummer 13944 en 13943), ook deze terreinen hebben een hoge archeologische waarde. De historische kernen zijn gebaseerd op een historische kaart uit 1849-1859 met een schaal van 1:25000. Aan de Zuideinderweg/Zuidkerkenlaan is een terrein van zeer hoge archeologische waarde (monumentnummer 1889). Daar zijn akkerlagen en greppels uit de late ijzertijd en vroege Romeinse tijd aangetroffen. Er zijn ook begravingen uit de vroege middeleeuwen gevonden.

met name graven van een man en een hond. Voorts zijn er huisplattegronden aangetroffen uit de Karolingische tijd (van Raaij, 1993).

Een archeologisch proefsleuvenonderzoek te Limmen “Parkplan” leverde bewoningssporen op uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd, maar bleek door de grote mate van recente verstoring en laat-middeleeuwse turfwinning geen behoudenswaardige vindplaats te zijn (Gerritsen, 2008). Tevens is er in 2010 door Hollandia archeologen een bureau- en booronderzoek ten zuidoosten van het plangebied, toponiem Roelat, uitgevoerd (onderzoeksmelding 40200). Hier bleek de grond tot aan het veen recentelijk te zijn verstoord door ploegen ten behoeve van bollenteelt (Hoogendijk, 2010).

Afbeelding 12: Indicatieve waardenkaart met daarop de monumenten (rode vlakken) vondstmeldingen en waarnemingen (gele en blauwe stippen). De vondstmeldingen en waarnemingen lijken zich op de flanken van de strandwal te concentreren. De top van de strandwal is relatief laag. Het plangebied is omcirkeld (Bron: Archis 2).

2.4 Verwachtingsmodel

De strandwallen in het (Noord)hollandse kustgebied zijn door hun hoge ligging in het landschap al eeuwenlang een geschikte plek voor bewoning. De verwachting voor het aantreffen van bewoningssporen is daardoor doorgaans hoog. Vanaf de prehistorie is er al bewoning op de strandwal. Zoals uit het onderzoek in “Parkplan” is gebleken, bevinden de bewoningssporen uit de middeleeuwen en later zich op een zandlaag direct op het veen. Op de top van het veen zelf kunnen restanten van bewoning uit de prehistorie (vanaf de vroege ijzertijd) aanwezig zijn. Daarnaast zijn er ten zuiden van het onderzoeksgebied resten uit de Romeinse tijd aangetroffen.

Het is echter mogelijk dat de (sub)recente ploegactiviteiten deze bewoningslagen hebben verstoord, zoals onlangs aan het Roelat is vastgesteld. Het perceel is in de 19de eeuw nog gebruikt als bouwland. Turfwinning in de late middeleeuwen zou tevens de prehistorische lagen kunnen hebben geroerd. Bovendien is er op de recentere topografische kaarten te zien dat er bebouwing heeft gestaan op het onderzoeksgebied. Het terrein ligt hedendaags braak, wat zou betekenen dat als er bebouwing was deze nu is afgebroken. Doordat de onderzoekslocatie ten midden van de strandwal is gelegen speelt erosie ook een rol. Men moet rekening houden met het feit dat de bovenkant van de strandwal is afgetopt. De kans op het aantreffen van een behoudenswaardige vindplaats is sterk afhankelijk van het afwezig zijn van laat-middeleeuwse turfwinningactiviteiten en de diepte tot waarop geploegd is toen het perceel in gebruik is geweest als akker.

Samenvattend kan worden gesteld dat de verwachting voor het aantreffen van sporen uit de vroege ijzertijd gemiddeld is en sterk afhankelijk van bovenstaande factoren. De kans dat resten uit latere perioden worden aangetroffen is gemiddeld tot laag. Sporen die verwacht kunnen worden zijn greppels, paalsporen, water- en kuilen uit de ijzertijd, onderzijden van waterputten en diepe kuilen uit de late middeleeuwen. Het vondsmateriaal dat mogelijk aangetroffen kan worden bestaat uit aardewerk, glas en metaal. Onder het NAP kunnen naast glas en aardewerk ook organische resten zoals leer, zaden en pitten geconserveerd zijn.

3. Advies

Op dit moment ligt het maaiveld van het perceel 0,15 meter beneden kruin weg. Het nieuwe perceel zal 0,10 meter boven kruin weg komen te liggen, wat inhoudt dat het huidige maaiveld met 0,25 meter zal worden verhoogd. De nieuwe fundering zal tot 0,60 meter onder het nieuwe maaiveld reiken, dat betekent dat er 0,35 meter onder het huidige maaiveld zal worden gegraven. Als er een veiligheidsmarge van 0,20 meter zal worden aangehouden zal de maximale diepte van de verstoring op 0,55 meter komen. De sleuven zullen een breedte hebben van 0,40 meter en er zal niet onderkelderd worden. Daarnaast zal er ook niet worden geheid. De bebouwing zal een groot deel van het perceel in beslag nemen en zal hierbij mogelijk ook delen die hiervoor niet bebouwd zijn kunnen beslaan.

Als er sprake is van ongeroerde lagen, is de kans op het aantreffen van archeologisch waardevolle resten direct onder het bestaande maaiveld in dit gebied zeer groot. De kans is echter aanwezig dat de bovenste laag van de bodem verstoord is door ploegen of afbraak van bebouwing.

De verstoring zal een maximale diepte van 0,55 meter onder het huidige maaiveld bereiken. In overleg met de archeologische adviseur van de gemeente Limmen, mevrouw C.Nyst van Cultureel Erfgoed Noord-Holland, is er vastgesteld dat de verstoring niet diep genoeg is om schade toe te richten aan eventuele archeologische sporen in de bodem. Doordat de eventuele aanwezige resten niet door de werkzaamheden zullen worden geschaad is verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk.

4. Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2000: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Cock, J.K. de, 1965: *Bijdrage tot de historische geografi e van Kennemerland in de Middeleeuwen op fysisch-geografische grondslag*, Groningen.

Deelen, D. van, 1962: Sporen van vroegere bewoning in de gemeente Limmen (N.-H.), *Westerheem* jrg. 11, 90-92.

Dijkstra , M.F.P., J. de Koning & S. Lange, 2006, Limmen-De Krocht. De opgraving van een middeleeuwse plattelandsnederzetting in Kennemerland. *AAC-rapport 41*, Amsterdam.

Gerritsen, S., 2007: Inventariserend veldonderzoek overig (boor) Parkplan Limmen, te Limmen, gemeente Castricum, *Hollandia-reeks 184*, Zaandijk.

Gerritsen, S., 2008: Inventariserend veldonderzoek (proefsleuven) Parkplan Limmen, gem.Castricum, *Hollandia-reeks 206*, Zaandijk.

Helderman, E.J., 1972: Een stenen strijd- of hamerbijl uit Uitgeest, *Westerheem* jrg. 21, 239-244.

Hoogendijk, T., 2010: Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen (IVO-O), Limmen - Roelat, gemeente Castricum, *Hollandia-reeks 292*, Zaandijk.

Raaij, M. van, 1992, Limmen: Pagelaan en Zuidkerkelaan. Archeologische Kroniek van Holland 1991. I Noord-Holland 1991, *Holland 24*, p.338-339.

Raaij, M. van, 1993, Limmen: Zuidkerkelaan I en II. Archeologische Kroniek van Holland 1992. I Noord-Holland, *Holland 25* ,p.315-320.

Rappol, M. & C.M. Soonius (red.), 1994: *In de bodem van Noord-Holland. Geologie en archeologie*, Amsterdam.

Ravesloot, C. & F.A. Perk, 1987: Ruilverkaveling Limmen-Heiloo, een archeologische kartering, inventarisatie en waardering, *RAAP-rapport 9*, Amsterdam.

Rooijen, E.J. van, 2008a: Archeologisch Bureauonderzoek locatie Rijksweg 45 te Limmen, gemeente Castricum, *Hollandia-reeks 195*, Zaandijk.

Rooijen, E.J. van, 2008b: Archeologisch Bureauonderzoek, Burgemeester

Nieuwenhuijsenstaat 39-41 te Limmen, Gemeente Castricum, *Hollandia-reeks 199*, Zaandijk.

Vos, P.C. 2006, Fysische Geografie, in: M.F.P. Dijkstra /J. de Koning/S. Lange, 2006, Limmen -De Krocht, De opgraving van een middeleeuwse plattelandsnederzetting in Kennemerland, *AAC Publicaties 41*, Amsterdam

Digitale bronnen:

www.ahn.nl

www.archis2.archis.nl/archisii/html/index.html (Archis 2)

www.chw.noord-holland.nl

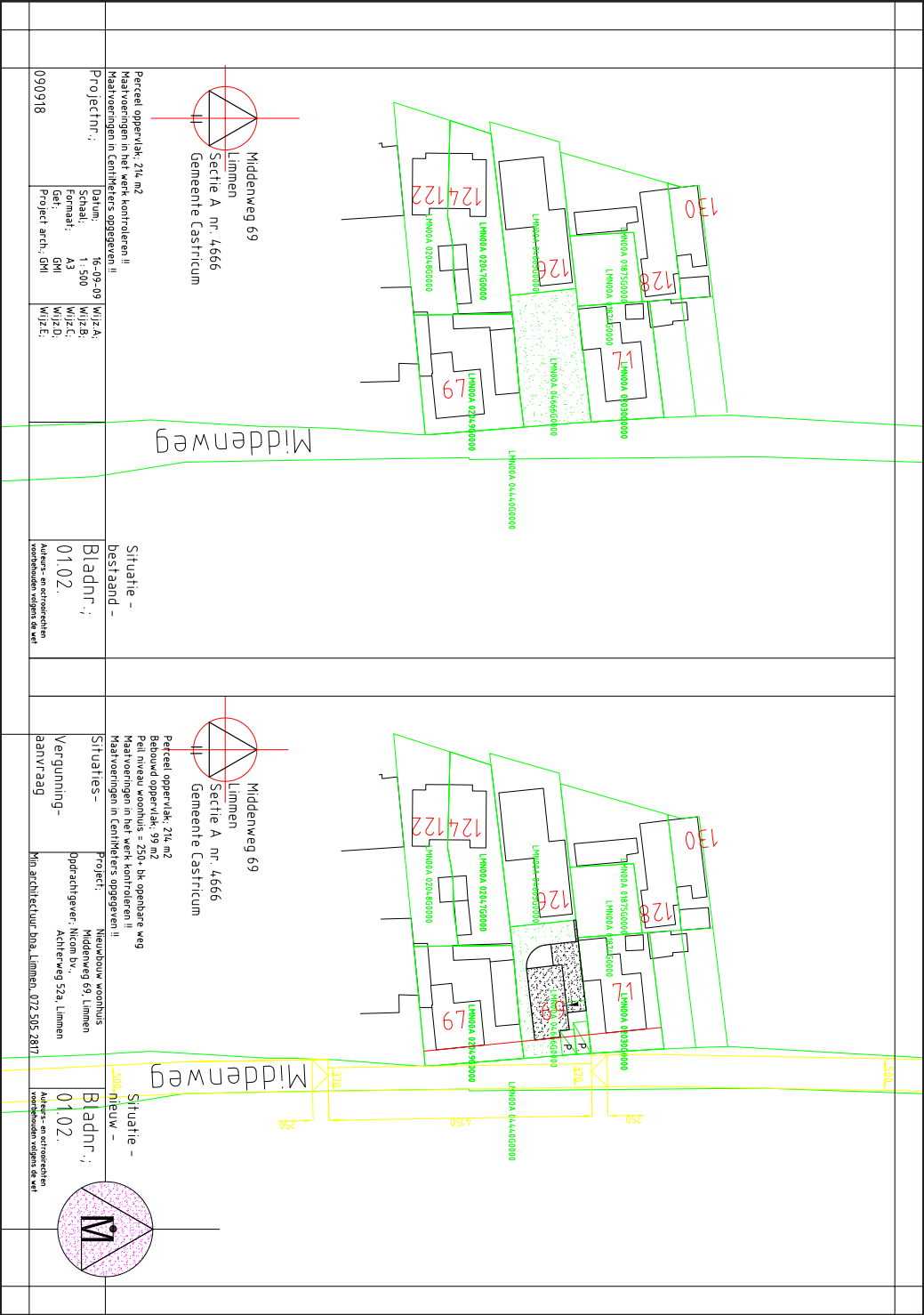
www.watwaswaar.nl

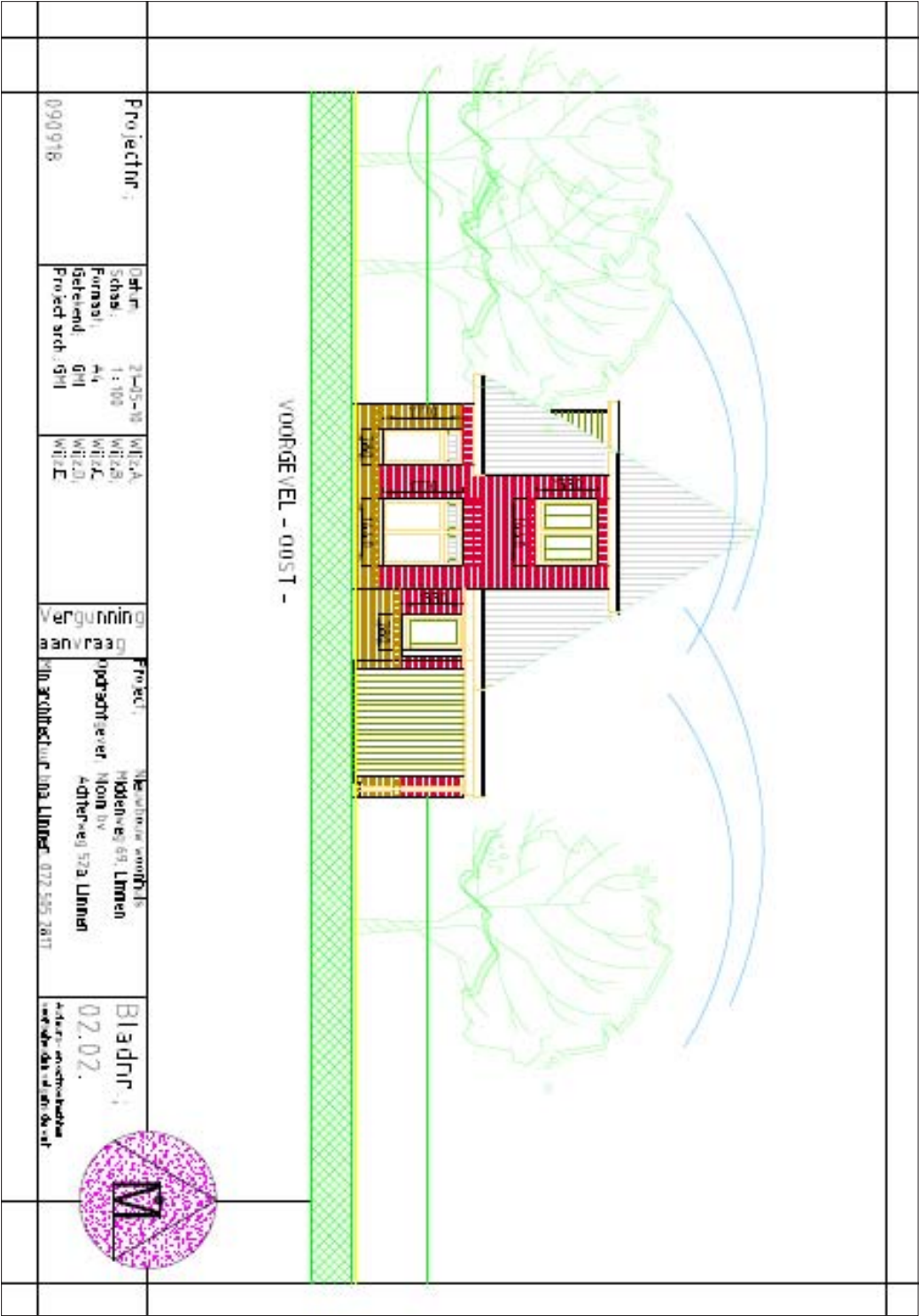
www.uba.uva.nl (bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam)

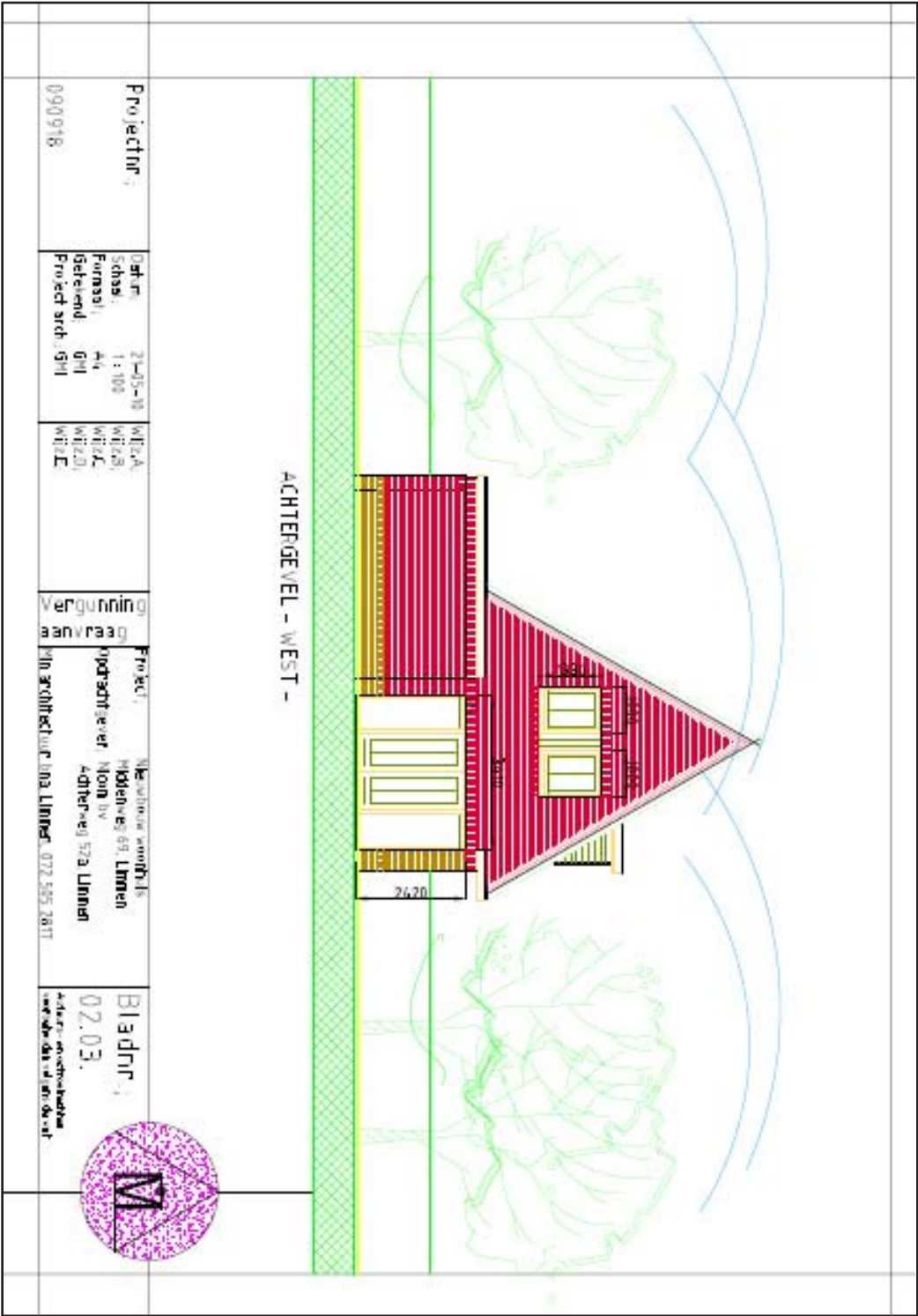
Bijlage 1: Kadastrale kaart Onderzoeksterrein, perceel 4666

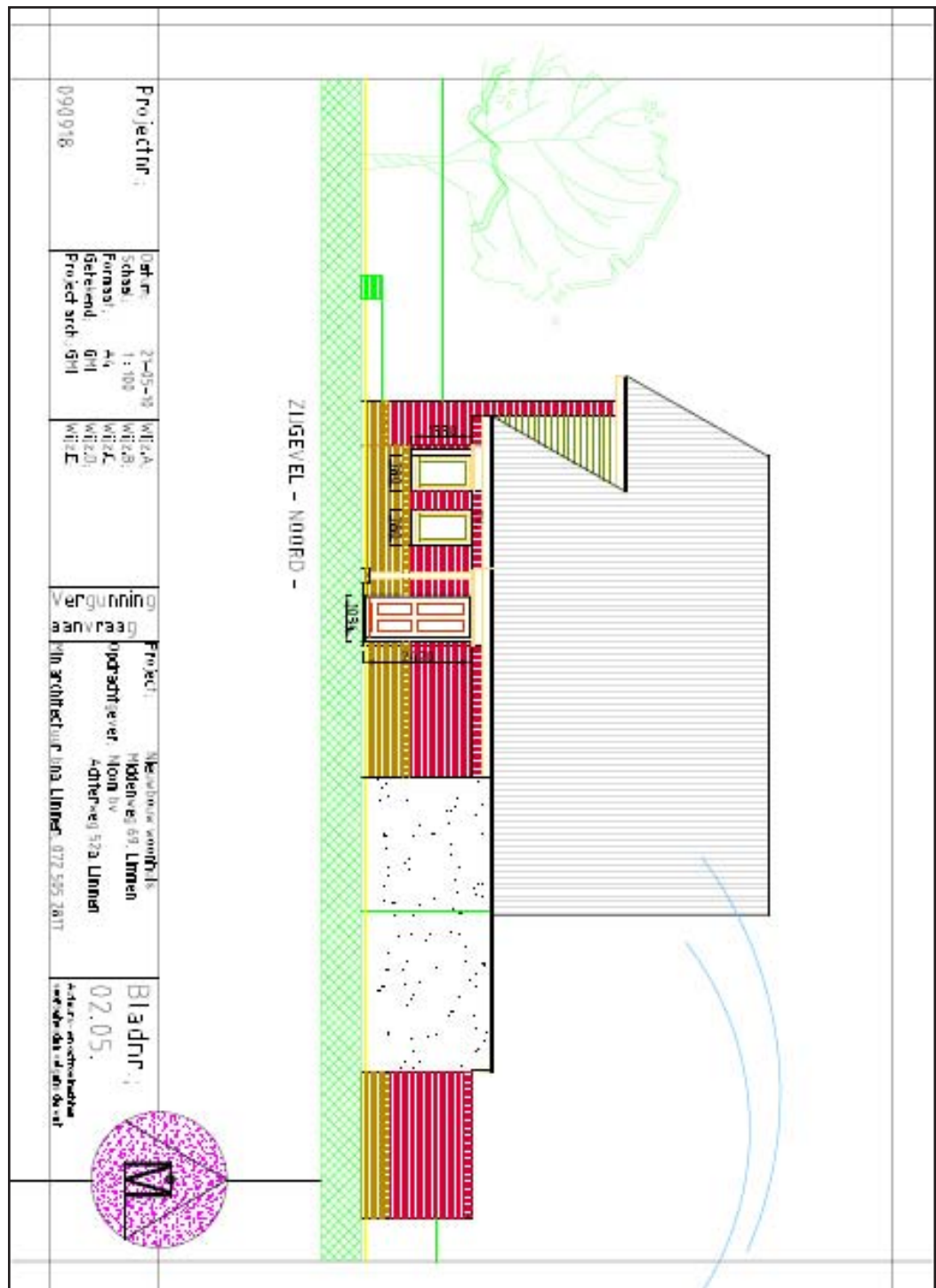
Bijlage 2: Bouwplannen nieuwbouw Gerard Min architect bna

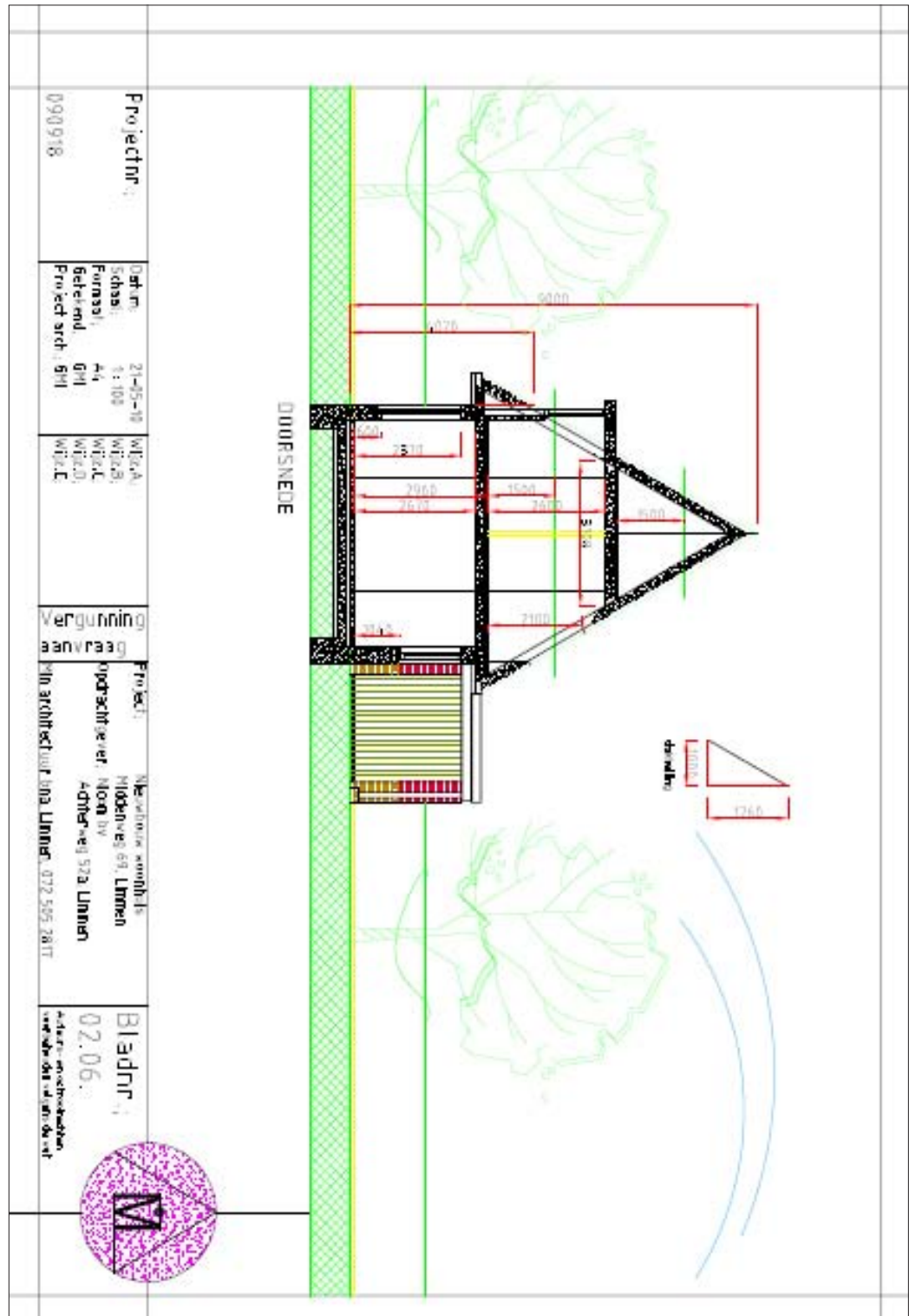

Bijlage 3: Stappenplan in de archeologie

In het “stappenplan archeologie” wordt aangegeven welk traject bij planvorming bewandeld moet worden als het gaat om het inpassen van archeologische waarden en verwachtingen. Het is van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming rekening te houden met de archeologische waarden en verwachtingen en wel voordat men aanvangt met de globale invulling van een plangebied.

Het stappenplan gaat uit van een brede inventarisatie van wat er bekend is over de archeologische waarden. Op basis daarvan wordt zeer gericht ingezoomd op voor het plan(gebied) relevante archeologische informatie. Na iedere stap wordt beredeneerd gekozen voor meer diepgaand onderzoek op specifieke plekken, zodat uiteindelijk voldoende bekend is over aanwezige vindplaatsen om gemotiveerde afweging in het ruimtelijke-orderingsproces te kunnen maken.

I. Bureauonderzoek

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie - aan de hand van bestaande bronnen - over bekende of verwachte archeologische waarden binnen of relevant voor het plangebied. Daarnaast moet het bureauonderzoek inzicht bieden in eventueel benodigd inventariserend onderzoek (stap II, zie onder). Een bureauonderzoek bestaat uit een archief- en literatuuronderzoek van archeologische en bodemkundige gegevens die bij RCE, provincie, gemeente en/of andere instanties (b.v. universiteiten, musea) bekend zijn over het betreffende gebied. Het Bureauonderzoek dient de volgende aspecten te behandelen:

- aangeven wat de aanleiding is voor het bureauonderzoek en om welk gebied het gaat. Dit in verband met het bepalen van het onderzoekskader;
- beschrijven van het huidige gebruik van de locatie op basis van beschikbare relevante gegevens;
- beschrijven van het historische grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied op basis van geofysische, fysische en historisch geografische gegevens
  - o een korte impressie over de ontstaansgeschiedenis van het landschap
  - o een impressie van de bewoningsgeschiedenis;
- beschrijven bekende archeologische waarden
  - o archeologisch waardevolle terreinen zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de RCE. Dezelfde terreinen zijn tevens opgenomen op de Archeologische Monumentenkaarten (AMK) van de provincies.
- archeologisch waardevolle terreinen genieten wettelijke bescherming (ex artikel 3 en 6 van de Monumentenwet) of dienen een planologische bescherming te krijgen binnen het bestemmingsplan;
  - o archeologische vindplaatsen zoals deze in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE aanwezig zijn. Clustering van vindplaatsen kan wijzen op de aanwezigheid van bewoningssporen uit het verleden;
- beschrijven van de archeologische verwachtingen en opstellen van een gespecificeerd en onderbouwd verwachtingsmodel van de verwachte archeologische waarden:
  - o aan de hand van de door de RCE ontwikkelde Indiatieve Kaart van Archeologische Waarden. Gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde of trefkans komen in ieder geval voor een nader archeologisch onderzoek in aanmerking;
  - o aan de hand van een meer gedetailleerde provinciale c.q. gemeentelijke verwachtingskaart;
- rapportage met daarin advisering ten behoeve van het vervolgtraject gerelateerd aan de verschillende stadia van het planvormingsproces.

II. Inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het zeer gericht aanvullen en toetsen van de uitkomsten van het bureauonderzoek. Stapsgewijs wordt bekeken of er archeologische waarden aanwezig zijn en zo ja, wat dan de aard, karakter, omvang, datering, gaafheid, conservering en relatieve kwaliteit is. Ten behoeve van een IVO dient een Programma van Eisen (PvE) opgesteld te worden. In principe wordt het IVO uitgevoerd op basis van een Plan van Aanpak (PvA).

Het onderzoek kan bestaan uit de volgende methoden:

- non-destructieve methoden: geofysische methoden (elektrische, magnetische en elektromagnetische methoden eventueel in combinatie met remote sensing technieken);
- weinig destructieve methoden: oppervlaktekartering, booronderzoek, sondering (putjes van maximaal een vierkante meter);
- destructieve methoden: proefsleuven.

Welke methoden (kunnen) worden ingezet hangt af van de locatie en vraagstelling. De onderbouwing voor de in te zetten methoden is in het bureauonderzoek gegeven. Een inventariserend veldonderzoek moet leiden tot een waardering en een archeologisch inhoudelijk selectieadvies.

Bij weinig destructieve methoden gaat het om oppervlaktekartering en booronderzoek. Dit houdt in dat het plangebied wordt gekarteerd door middel van het “belopen” van akkers en weilanden, waarbij gezocht wordt naar aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden. Daarnaast wordt door middel van boringen onderzocht hoe het staat met de bodemopbouw, en of er archeologische lagen of indicatoren te onderscheiden zijn. De aangetroffen vindplaatsen kunnen vervolgens nader bekeken worden met een meer diepgaand booronderzoek. Dit levert nadere informatie over de omvang en waardering op. Soms is het nodig om in dit stadium proefputjes te graven.

Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd indien uit de minder destructieve onderzoeksmethoden is gebleken dat er in een plangebied waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Door middel van het graven van een aantal proefsleuven kunnen de exacte begrenzing, de datering en de graad van conservering van een vindplaats worden onderzocht. Uit het proefsleuvenonderzoek moet blijken of een vindplaats behoudenswaardig of zelfs beschermenswaardig is. Is dit het geval, dan zal bekeken moeten worden of de vindplaats ingepast kan worden in het plan. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat in eerste instantie uit van behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem).

Eventueel: III. Opgraven ofwel archeologisch vervolgonderzoek

Indien het niet mogelijk is een ‘behoudenswaardige of beschermenswaardige’ vindplaats in situ te bewaren, zal het hier aanwezige bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een vlakdekkend onderzoek. Alleen dan is deze stap (stap III) noodzakelijk.